

◆◆◆ JOZEF ŠIMONČIČ

A nagyszombati Oláh-szeminárium*

1. OLÁH MIKLÓS ÉS NAGYSZOMBAT (A JEZSUITÁK, A VÁROSI ISKOLA)

Oláh Miklós édesapjának, a havasalföldi főnemesség tagjának el kellett hagynia Havasalföldet, és az erdélyi Nagyszebenben telepedett le. Ott született 1493. január 10-én Miklós fia. 1505-ben a család Szászvárosba költözött, ahol Miklós édesapja királybíró lett, és abban az évben (körülbelül 1512-ig) Miklós már Nagyváradon tanult. 1518-ban Szatmári György püspök pappá szentelte, és amikor a püspök esztergomi érsek lett (1523), a tehetséges és művelt papot esztergomi kanonoknak nevezte ki.¹

Nem sokkal később Ferdinánd császár megígérte neki a püspöki kinevezést is, erre azonban Oláhnak még várnia kellett. A mohácsi csata után Pozsonyba kísérte Mária királynét, majd Altenburgba, az augsburgi országgyűlésre, azután Belgiumba, ahol Mária regensnő lett. Ezek az igényes esztendő (1531–1542) szenvedést jelentettek Oláhnak mint Mária királyné titkárának. Csendre vágyakozott, olvasásra, írásra – és a püspökségre. Lassan Belgiumban is közeli barátokra tett szert, akik között tudós humanistákat találunk: mindenekelőtt Rotterdami Erazmust (gazdag levelezésük maradt fenn, amit Ipolyi Arnold publikált), Petrus Nanniust, a leuveni *academiae trium linguarum* professzorát, a karthauzi szerzetes Levinus Ammoniuust, Ursinus Velius és Paulus Jovius történészt, akik Magyarország történetéről is érdeklődtek, valamint számos további tudományos érdeklődésű embert, akik nemcsak rokon lélekre találtak a királyné titkárában, hanem önzetlen mecénásra is. Itt születtek Oláh első irodalmi munkái is: *Hungaria* (1536), *Attila* (1537). Belgiumi barátai nagy érdeklődéssel és csodálattal olvasták ezeket, Oláh azonban volt olyan önkritikus, hogy nem engedte kinyomtatni.

---

* Konferencia-előadás az Esztergomi Hittudományi Főiskola és az Érseki Papnevelő Intézet alapításának 450. évfordulóján, Esztergom, 2017. április 27. Az előadás szerkesztett változata.

¹ BUCKO, Vojtech, *Mikuláš Oláh a jeho doba 1493–1568* (Bratislava 1940) 228. Ebből a műből veszem át az életrajzi adatokat. IPOLYI Arnold, *Oláh Miklós levelezése* (Budapest 1875).

Nem állt rendelkezésére hozzáférhető irodalom, és ismerte az emberi emlékezet gyengéit.

Oláht mindig érdekelte a felosztott és megszállt Magyarország sorsa. A törökök rajtaütöttek a városokon és a falvakon, gyilkolták az öregeket, és rabságba hurcolták a férfiakat, nőket, gyerekeket. Oláh megoldásokat javasolt mind Ferdinánd királynak, mind Károly császárnak, pedig tudta, hogy a török szomszédság és az ország, az egyház és a keresztények abból fakadó szenvedése hosszabb ideig fog tartani. És ebben a török által megalázott országban terjedni kezdtek a reformáció eszméi, amelyek még jobban megosztották mind emberileg, mind vallásilag.

1542-ben Ferdinánd udvarába hívta Oláht, aki elhagyta Belgiumot, és végleg visszatért hazájába. A királyi kancelláriát vezette, és Várday Pál esztergomi érsek (1526–1549) elsőként ismerte fel a magas műveltségű kancellár rejtett talentumait. Erdélyi vagy egri püspöknek javasolta. Ferdinánd 1543-ban ki is nevezte zágrábi püspöknek, egyben magyar kancellárnak. 1548. augusztus 1-jén egri püspök lett, 1553. május 7-én pedig esztergomi prímás érsek. Ezzel megvalósult életének álma. Az a kor viszont, amikor Oláh Miklós esztergomi érsek lett, a legösszetettebbek közé tartozik mind Magyarország, mind Nagyszombat történetében.

Nem tagadható, hogy Oláh igyekezett érvényesülni. Vágyott a hatalomra, de azt az egyház felhalmozódott problémáinak megoldása érdekében akarta kihasználni. Nem lennének igazságosak, ha ezt nem ismernék el. Oláh Isten gyermeke volt, művelt, tájékozott, mérlegelő és toleráns. Ismerte az emberi lelket, megfáradását, de képességeit is és lelkesedését Isten dolgaiért. A pápa és az egyházi hatóság rendelkezései szentek voltak számára. Hatalmas vitalitással és energiával látott hozzá a problémák megoldásához. A főegyház-megyei² kánoni vizitációk során alapos áttekintést szerzett a plébániák helyzetéről, és információit szinódusokkal, papi találkozókkal konkretizálta. Főpásztori lelkében körvonalazódott a megoldás: művelt és szerény papokra volt szükség, vagyis egy szemináriumra, ehhez pedig alapozó humanista képzésre, azaz egy elit városi iskolára, továbbá valakire, aki segít e terv megvalósításában. Maga jelölte ki az utat a jezsuiták meghívásával és kollégiumuk megalapításával Nagyszombatban. Oláh nem ismert akadályokat.

*

Nagyszombat szabad királyi városnak, amit szlovákok, németek és Mohács után magyarok is laktak, a 16. század közepén három kolostora volt: domi-

² BUCKO, Vojtech, *Reformné hnutie v arcibiskupstve ostrihomskom do roku 1564* (Bratislava 1939).

nikánus, ferences és klarissza. A reformáció terjedésével döntő jelentősége lett az iskoláknak. E téren az evangélikusok jóval előbbre jártak, nekik művelt tanítóik voltak. A helyzet megoldásának paradigmájaként a nagyszombati városi iskola szolgált.

Esztergom, Magyarország primásának székhelye 1543-ban a török kezébe került, és az esztergomi káptalan az érsekkel és iskolájával Nagyszombatba költözött. Oláh Miklós már érseki kinevezése után egy évvel kitzúta a városi és a káptalani iskola egyesítését, és híres artikulusainak 41 pontjával irányt szabott az iskola további fejlődésének. Ennek a gimnázium és az egyetem közötti iskolatípusnak kellett lennie. Oláh a baccalaureátusi címmel tervezte a befejezést. Ugyanabban az évben (Hernád)Széplak és Bény birtokával egészítette ki az iskola alapítványának artikulusait. Az alapvető probléma azonban fennmaradt: ki fog folyamatosan tanítani az iskolában? 1558 októberében az érsek beszélgetésre hívta de Vittoria bécsi jezsuita rektort, aki a znióváraljai és a nagyszombati kolostort látogatta. De Vittoria az érsekkel való találkozó után, 1559. március 17-én előterjesztette neki kívánságait a kollégium alapítására vonatkozólag. Ezek a következők voltak: kollégiumi épület, alapítvány 13 személyre és saját templom. Azt javasolta az érseknek, hogy maga írjon Rómába Lainez generálisnak, és kérje a megegyezésben jelölt számú személyt. Oláh Miklós csak 1559. szeptember 16-án írta meg a levelet Rómába (közben valamelyes időre volt szüksége de Vittoria igényeinek legalább részleges teljesítéséhez), és tájékoztatta a generálist, hogy a székesegyház mellett iskolát rendezett be, amelynek bevétele a széplaki alapítványból van, amit a jezsuitákra akar bízni, tíz teológiatanárt kér, akiknek tudniuk kellene szlovákul, németül és magyarul, mivel Nagyszombatban ez a három nyelv használatos.³

Lainez, a Jézustársaság generálisa már 1559. október 24-én Canisius Péter közvetítésével – aki szintén egyetértett a nagyszombati kollégium létrehozásával – megküldte az instrukciókat de Vittoriának azzal, hogy helyesli az érsek fáradozását a nagyszombati iskola és szeminárium megnyitása érdekében. A megoldás elhúzódott, közbeavatkozott I. Ferdinánd király és IV. Piusz pápa is.

Mielőtt a hat jezsuita berendezte volna a nagyszombati kollégiumot, Bécsben várakoztak, részt vettek a nagyszombati zsinatokon, az elsőt 1560. április 23-án. Egy év múlva a másodikon már de Vittoria is jelen volt (Oláh akkor javasolta kollégium létesítését Besztercebányán is), vallási beszédek tartott a résztvevőknek, szerkesztette a zsinati végzéseket, de mindenekelőtt első kézből, személyesen tájékozódott a magyarországi klérus helyzetéről, ami meggyőzte a segítség szükségességéről.

³ ŠIMONČIČ, J., *Prví jezuiti na Slovensku*, in *Národný kalendár 2001* (Martin 2000) 75-76.

I. Ferdinánd 1521. január 1-jén adta ki a nagyszombati kollégium alapítólevelét. A Szentszék beleegyezésével örök időkre a nagyszombati jezsuitáknak ajándékozta a Krasznyani Apátságot és a Bényi Prépostságot mint a kollégium pénzügyi biztosítását. 1561. április 23-án Nagyszombatba érkezett páter Seidel János, a kollégium első rektora, aki éppen akkor szerzett teológiai doktorátust Ingolstadtban. Vele jött Ghuse Antal, aki érkezése után azonnal tanítani kezdett a városi iskolában. 1561 augusztusának közepén kezdődött a kollégium építése, amivel I. Ferdinánd építészét, Pietro Ferraboscót bízta meg, aki éppen a városfalakat erősítette Nagyszombatban. A mai Ján Hollý és Mikuláš Schneider-Trnavský utca sarkán készülő épületnek 1564-ben már volt két emelete, egy kis kápolnája, két tanterme, szobái a jezsuiták számára, konyhája és étkezője.⁴ Az érsek 500 aranyat ajánlott fel a házra, és végrendeletben további 2000 aranyat biztosított a kollégiumnak. 1561 karácsonya előtt a kollégium ünnepélyes megnyitásakor háromnapos teológiai disputát tartottak a Szent Mihály-templomban. Karácsony után az iskolában már tanítottak. Száznál több diák volt. A nagyszombati jezsuita közösség 11 tagból állt. A rektor a morvaországi Seidel János volt, a horvát Zdelarics Tamás felelt a gazdasági ügyekért, továbbá retorikát és görögöt tanított. Egyedül ő kommunikált a nagyszombati szlovákokkal és horvátokkal. Gerhardus Hero a humanista irodalmat adta elő. Kanizius Teodorik grammatikát tanított. Volt még öt novicius (az előjárók noviciátust terveztek Magyarország számára) és két testvér: egy szabó és egy szakács. A viták a káptalannal akadályozták a közösség életét (a diákok nem vettek részt az ünnepi istentiszteleteken a dómban), ráadásul Seidel prédikációjában megsértette Telegdi Miklós kanonok városi plébánost. 1562-ben kolera tört ki Nagyszombatban. A jezsuiták bezárták az iskolát, és a rend eredeti gyakorlata szerint a betegeknek szentelték magukat. Ebben a szolgálatban halt meg Kanizius Teodorik, Samolius Jakab és Eiseman István novicius. 1562-ben új rektor érkezett Nagyszombatba, a spanyol Hurtado Perez.

Az iskola csak 1563 februárjában nyílt meg újra. 1564-ben a morvaországi Ascherman János, 1565-ben a krakováni páter, Matejov János,⁵ az első ismert szlovák jezsuita erősítette a közösséget. Amikor Oláh Miklós érsek 1566-ban a Trienti Zsinat rendelkezései szerint megnyitotta a szemináriumot, Matejovot bízta meg vezetésével. 1566. augusztus 18-án Hernáth Péter

⁴ A nagyszombati jezsuita kollégium épületének 1561–1567 közötti pontosabb képére Jäger József 1740–1742-ből származó látképéből következtethetünk. Ez ugyanis megőrizte a *convictus nobilium* (nemesi konviktus), a mai érseki hivatal építése előtti állapotot.

⁵ Matejov (Matthiae) János 1538-ban született Krakóvban. 1561. április 4-én Bécsben lépett be a jezsuita rendbe. Filozófiát és teológiát tanult. 1565–1567 között házigondnok és gyóntató Nagyszombatban. Grammatikát tanított. 1566-ban az Oláh-seminárium rektora. 1567–71 között Pultuszkban (Lengyelország) tanított, ahol vicerektor volt, 1571–73 között Braniewben grammatikát tanított és gyóntató volt. Krakóvban halt meg 1604. november 1-jén. Vö. LUKÁCS L., *Catalogi*

lett a kollégium új rektora, aki korábban a dillingeni egyetemen filozófiát és teológiát tanított. Nagy reményekkel voltak iránta. Az iskolát eredetileg a plébánia épületében helyezték el, a városi iskola mellett. Azután a kollégiumban és a német hitszónok házában tanítottak. Az iskolának öt osztálya volt, három alsóbb, grammatikai és két magasabb, humanista. Egyidejűleg a városi iskola is működött, magasabb osztályokkal. A két iskolát csak 1567 húsvétja után egyesítették a jezsuiták vezetésével. Ez azonban nem tartott sokáig.

A zűrzavaros politikai-társadalmi viszonyok, a nem kielégítő szellemi környezet, a kollégium megoldatlan anyagi helyzete (a bényi birtokokat a törökök szállták meg, a krasznyani birtok rendezetlen volt), a fél város és a jezsuita kollégium leégése 1567. május 3-án, Hernáth Péter rektor betegsége, majd halála (1567. május 9.) – mindezeket a csapásokat a kollégium nem élte túl. Az érseket bántotta ez, de nem tudott mit tenni. A rend generálisa döntött, Miksa császár és az érsek is beleegyezett, így szeptember 15-én a nagyszombati jezsuita kollégiumot megszüntették. A tagok más házakba távoztak. Az épületet Telegdi Miklós városi plébános vette gondozásba. Ami a tűzvész után még megmaradt, szétosztották a szegényeknek. A kert felét az új szeminariumhoz kapcsolták.

Oláh Miklós 1568. január 14-én⁶ halt meg Nagyszombatban. A Szent Miklós-bazilika kriptájában temették el. Az Oláh-siremlék felső fedelén ez a felirat van:

SEPVLTVRA REVERENDISS(imi). AC ILLVSTRISS(imi). IN CHRISTO PATRIS ET /
DOMINI DOM(ini). NICOLAI OLAHI ARCIEP(isco)PI STRIGONIEN(sis). LOCIQ(ue)
/ EIUSDE(m) PERPETT(ui). ET CO(mi)T(at)VS HONT(ensis) COM(itis).
PRIMATIS HVNGAR(iae) / LEGATI NATI SVMMI SECRETAR(ii). CANCEL(L)AR(ii),
LOCUMTENENTIS / ET CONSILIARII PER HVNGARIAM NECNO(n) COMPATRIS
DIVORVM FERDINANDI ET MAXIMIL(I)ANI IMPERATOR(um) ROMAN(or)UM
ET / HVNGARIAE REGVM, MORTVR ANN(o). DO(mini). M.D.LXVIII / DIE XVI.
IANVAR(ii). VIXIT ANN(os). LXXVII DIES V.

(A tiszteletre méltó és Krisztusban méltóságos atya Oláh Miklós úr, esztergomi érsek és Hont megye főispánja, Magyarország primása, született legátus és fő szekretárius, kancellár, helytartó és tanácsos Magyarorszá-

personarum... (Romae 1978) I, 728.

⁶ Csaknem 50 évig tartott, mire páter Káldy Márton 1615 őszén átvette a volt Szent János do-monkos kolostor és a mellette levő gótikus székesegyház kulcsait, hogy ott 1615–1773 kö-zött a jezsuiták grandiózus szervező és építő tevékenységet folytassanak a nagyszombati egyetemmel és tartozékaival kapcsolatban. Ez azonban már a jezsuiták második, legfényesebb korszaka. Első és második Nagyszombatba érkezésük között Znióváralján, Sellyén, a makovicai uradalomban, Homonnán és Kassán működtek jezsuiták a mai Szlovákia terü-létén.

gon és úgyszintén római császárok és magyar királyok, I. Ferdinánd és II. Miksa keresztapja. Meghalt az Úr 1568. évének január 16. napján. Élt 77 évet és 5 napot.)

És a síremlék alsó részén:

CONDITVR HOC MORIENS TVMVLO NICOLAVS OLAHVS / QVI PRAESVL VIVENS
STRIGONIENSIS ERAT.⁷

2. OLÁH SZEMINÁRIUMALAPÍTÁSA

Oláh Miklós komolyan vette a Trienti Zsinat határozatát, miszerint minden püspöknek szemináriumot kell alapítania egyházmegyéjében. Röviddel érseki hivatalának elfoglalása után, már 1554. január 1-jén tanácskozott a városi magisztrátussal és a káptalannal. Áttekintette az új városi iskola alapszabályait, ami bizonyítja, milyen fontosnak tartotta a fiatalok felkészítését. Ugyanakkor a rendkívül bonyolult helyzet miatt több mint 12 évig tartott, amikor megérett az idő a papi szeminárium alapítására 1566. május 19-én.⁸

A NAGYSZOMBATI SZEMINÁRIUM ALAPÍTÓLEVELE, 1566. május 19.

⁷ RADVÁNI, H. – M. DOBŠOVIČ, M., *Basilica svätého Mikuláša v Trnave* (Bratislava 2011) 277, 279.

Alapítólevelében a hagyományos bevezető intituláció után Oláh egyenesen az indoklásra tért rá: a Trienti Zsinat előírásaira, IV. Piusz (1559–1562) és V. Piusz pápa (1566–1572) rendeleteire a minden egyházmegyében megalapítandó papi szemináriumokra vonatkozólag. A szeminárium helyéül a plébánia mellett álló, nemrégiben átadott épületet határozta meg (*in domo iuxta aream domus parochialis, a nobis superioribus annis aedificata*). Az intézményt tíz papnövendék, két tanár, egy szakács, valamint egy kíséret személy részére tervezte. Működését pénzügyileg 250 arany hozzájárulással biztosította maga az érsek és ugyanilyen összeggel a káptalan, évente kétszeri fizetéssel: tavasszal Szent György, ősszel Szent Mihály napján. Mind ezt V. Piusz pápa Rómából 1566. szeptember 11-én kelt külön brevében hagyta jóvá. Az Oláh által felsorolt, oltárszolgálati és végrendeleti lehetőségekkel szerzett kisebb összegek az érsek gondoskodását és alaposágát bizonyítják. Feltételezte, hogy a szeminárium tanárai, előjárói és intézői jezsuiták lesznek, de a kezdődő tanévre Telegdi Miklóst és Novák Miklóst nevezte ki előjáróknak. Kötelezte őket, hogy mindent ájtatosan, igazságosan és a zsinati rendelkezések szerint végezzenek (*omnia pie, iuste ac fideliter juxta consilii determinationes*). Oláh kifejezte legfelsőbb óhaját, hogy ez a szeminárium örökre fennmaradjon (*piam ac sanctam institutionem perpetuo durare volentes*), és két függő pecséttel záratta le az alapító levelet: az érsekivel és a káptalanival. Még a keltezési formulába is beleöntötte szívfájdalmát és nagy bánatát: „Kelt Nagyszombatban, 1566. május 19-én, érseki székhelyünkön, mivel a zsarnok török ide költözni kényszerített.” Ezt tanúsították az *eschatocollumban* név szerint felsorolt egyházi méltóságok is.

Oláhnak élete utolsó éveiben nagy lelki fájdalmai lehettek: az oly nehezen alapított jezsuita kollégium számos tagjának a kolera miatt bekövetkezett halála és a nagyszombati ház leégése miatt megszűnt. Ám életének legnagyobb tragédiájától megmentette az ég: szemináriuma, amit annyira szeretett, csak röviddel halála után égett le. Utódai azonban gondoskodtak a kontinuitásról: a Szent István Szeminárium számára nagyszabású épület készült a Szeminárium utca és a Posztó utca sarkán, később, a nagyszombati egyetem áthelyezése után a *convictus nobiliumba* költöztették, majd a pozsonyi Római Katolikus Teológiai Kar létrehozása után (1936) a pozsonyi Káptalan utcába, ahol mindmáig van.

⁸ A nagyszombati szeminárium alapítólevele (1566. május 19.), Prímási Levéltár, Esztergom, Fundationalia Nr. 5. A fotóért köszönetet mondok Hegedűs Andrásnak.

3. AZ OLÁH-SZEMINÁRIUM ÉPÜLETE

Az Oláh-szeminarium épülete komplex művészettörténeti építészeti elemzésre vár. Ján Pöstényi Nagyszombat építészeti fejlődésének összefüggésében vizsgálta az Oláh-szeminarium épületének keletkezését és jelentőségét. A későbbiekben az ő adatait veszik át mások kisebb kronológiai és tárgyi eltérésekkel, amiket rendezni kellene. „A plébánia épülete mellett egy régi emeletes ház van, amelyben 1619-től idős papok pihentek. Ma ebben a házban a káptalani könyvtár van. A házat eredetileg papi szemináriumnak építették. A Trienti Zsinat (1552) elrendelte a püspököknek papi szemináriumok építését. Oláh Miklós érsek 1567-ben ebben a házban alapította meg a szemináriumot. Az alapító levelet ugyanazon év július 1-jén Miksa király erősítette meg. A szeminárium első elöljárói kanonokok voltak: Telegdi Miklós és Novák Miklós. A tanárok jezsuiták voltak. 1598/9-ben Rubera Pál kanonok volt az igazgató. Kispap 11 volt (köztük Dániel és Gáspár zsolnáról, Plesko Mihály, Vinodoli Tamás, Vasvári György, Horosicka György). A ház leégett, de 1590-ben restaurálták. Neve Szent István Szeminárium volt, az Esztergomi Egyházmegyéé, és csak 12 kispap fért el benne, ezért kellett új épületet emelni...” A portál fölött ez a felirat áll:

DOMVS SEMINARII VENERABILIS CAPLI STRIG RESTAVRATA PER R D MARCVM
CHERODI DE FYLETHINZ P (praepositum) S (sancti) G (Georgii) DE VIRIDI
CAMPO ID TEMPORIS SEMINARII PRAEFECTVM M. A. D. M. D. LXXXV.⁹

(Az esztergomi káptalan szemináriumának ezt a házat felújította fületinci Cheródi Márk a Szent György zöldmezei [prépostság] prépostja, abban az időben a szeminárium prefektusa az Úr 1590. esztendejében.)

Vendelín Jankovič az alapvető történelmi adatokon kívül tömören említi az épület építészeti jellemzőit is: „A szeminárium épületét Oláh Miklós 1566-ban, a Trienti Zsinat határozatai nyomán emeltette. Leégése után Cheródi kanonoknak köszönhetően felújították és kibővítették, amit a bejárati portál fölötti feliratos tábla közöl. A szeminárium emeletes, három traktusú épület, sarkain sgraffitók vannak, ablakainak eredeti chambranle-jai. 1973–1977 között a műemlékvédelem felújította az épületet, amely ma a nagyszombati Nyugatszlovák Múzeum szlovák könyvkultúra kiállításának ad otthont.”¹⁰

⁹ PÖSTÉNYI, J., *Z minulosti Trnavy do prevratu (1918)*, in *Trnava 1238–1938* (Trnava 1938) 78.

¹⁰ JANKOVIČ, V., *Pamiatkové bohatsvo mesta*, in *Dejiny Trnavy* (eds. J. Šimončíč – J. Watzka; Bratislava 1988) 315.

¹¹ ŽUFFOVÁ, J. – STANIČ, I., *Urbanistický a architektonický vývoj mesta*, in *Dejiny Trnavy* (ed. J.

Az eddigi legterjedelmesebb tanulmány Nagyszombat építészeti fejlődéséről csupán megemlíti az Oláh-szemináriumot: „Az építészeti emlékek között meg kell említeni a papi szeminárium új épületét (ma Oláh-szeminárium néven ismert)...”¹¹

A nagyszombati Nyugatszlovák Múzeum, az Oláh-szeminárium mai kezelője a fotók mellett az alábbi szöveget is közli internetes oldalán: „A reneszánsz épületet 1561-ben Oláh Miklós esztergomi érsek papi szemináriumnak és kollégiumnak építtette. A még befejezetlen épület az 1566-os tűzvészben leégett. 1590-ben felújították, de szemináriumként már nem működött. Később a káptalani könyvtár volt benne. A 20. század hetvenes éveiben rekonstruálták a Nyugatszlovák Múzeum részére, amely 1979-ben a Könyvkultúra Múzeumát rendezte be benne. Ma a könyvkultúra-kiállítás és William Schiffer szobrász életmű-kiállítása található ott.”¹²

Fordította: Käfer István

Šimončič; Trnava 2010) I, 414.

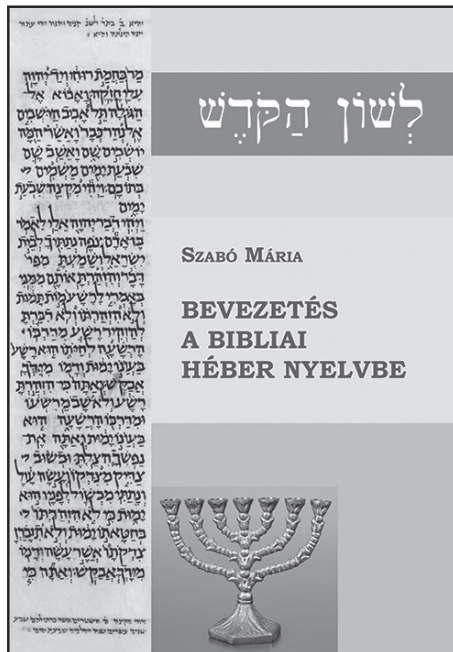
¹² Západoslovenské múzeum Trnava, „Oláhov seminár”: <http://zsmuzeum.sk/sk/muzeum/budovy/muzeum-kniznej-kultury>.

Szabó Mária

BEVEZETÉS A BIBLIAI HÉBER NYELVBE

A könyv elsősorban teológiai hallgatók számára készült, de hasznos lehet mindazoknak, akik szeretnének betekintést nyerni a bibliai héber nyelvbe. Felépítését és módszerét tekintve nyelvtan és nyelvkönyv is egyszerre, amelynek célja, hogy összhangba hozza a nyelvtanulást és a szövegfordítást. Két fő részből áll: a nyelvtanból (írás, olvasás, hangtan; alaktan; igeragozási táblázatokkal; mondat) és a leckéből (válogatott mondatok az Ószövetségből, szószedettel). A könyvben való eligazodást segíti még a végén található tárgymutató és héber-magyar szótár is.

200 oldal,
puhafedeles,
Ára: 2200 Ft

RENDELÉS:

Szent István Társulat Vevőszolgálati Iroda • 1364 Budapest, Pf. 277.

TELEFON: 318-6957 • FAX: 317-0974

www.szitkonyvek.hu